

Even bij buurten over...de Krutjwis

o bij het Hoogfeest van Maria Tenhemelopneming op, of rond, 15 augustus is er een gebruik van de 'Krutjwis'.

o Althans: in Limburg; en niet in de rest van Nederland. En ook lang niet, in heel Limburg. Maar, in enkele regio's.

- Ook, sinds enkele jaren, in Meijel.
- En in de jaren, als er geen Groot Oogtdankfeest in september is, door de bloemengroep & de kerkhofploeg een boeket, voor iedere aanwezige bij de H. Mis bij de Afscheidsruimte & de Mariagrot op het kerkhof.

In de buurt van Maastricht, waar rond de oudste Maria kerk van Nederland - de Sterre der Zee - dit nog het meest voorkomt, zijn gister enkele bezoekers er over geïnterviewd.

Om zelf te lezen, zie onderstaand artikel uit dagblad De Limburger

MARIA TENHEMELOPNEMING

Kroedwösj-zegening op Sainte Marie in Limburg razend populair: 'In de rest van het land kennen ze dit helemaal niet'

Bron: dagblad De Limburger (online) van zaterdag 15-08-2026 door Pascale Thewissen

Zegenen van de kroedwösj tijdens de hoogmis ter ere van Maria-Tenhemelopneming in de Onze-Lieve-Vrouwebasiliek in Maastricht. © Annemiek Mommers

Maastricht

Op veel plaatsen in Limburg wordt op 15 augustus traditioneel Sainte Marie of Maria-Tenhemelopneming gevierd. Het zegenen van de *kroedwösj* is daar een belangrijk onderdeel van.

Ze is tot in de puntjes verzorgd. Haar blauwe oorbellen passen perfect bij haar blauwe jurk. Haar haren strak achterover gekamd in een lage knot. Het is een bijzondere dag, zegt de 94-jarige Maastrichtse Marie-Louise Thomas. De feestdag van Sainte Marie is ook de naamdag van iedereen die Maria of een afgeleide daarvan heet. „Dus ook voor mij”, zegt ze, terwijl ze na afloop van de hoogmis in de Onze-Lieve-Vrouwebasiliek met een bosje *kroedwösj* de kerk uitloopt. „Dat krijgt een plekje in de slaapkamer”, zegt ze.

Terwijl bussen met toeristen aan en af rijden en de verkeersregelaars de parkeerstroom in goede banen proberen te leiden, stroomt de Onze-Lieve-Vrouwebasiliek langzaam vol. Er worden kaarsjes gebrand bij het genadebeeld van Maria Sterre der Zee. „Weet je hoe ze in het Maastrichts genoemd wordt”, vraagt de

78-jarige Inge Hermans. „Jatse Merie”, lacht ze. „Omdat ze zo vaak ging *jatsen*: ze werd vroeger van de ene naar de andere kapel gesleept.”

Tegen tien uur zit de kerk zo goed als vol als hulpbisschop Everard de Jong samen met concelebranten en oud-bisschop Frans Wiertz met het cortège de kerk binnenloopt. Van heinde en verre zijn mensen gekomen om de hoogmis ter ere van Maria-Tenhemelopneming bij te wonen. De feestdag staat in deze contreien beter bekend staat als Sainte of Sinte Marie.

Processie

In België en Frankrijk is het een officiële vrije dag. „Dat zijn natuurlijk van oorsprong echte katholieke landen. Nederland is, met uitzondering van Limburg en Noord-Brabant, overwegend protestants. Sommige geloofsuitingen waren hier verboden. Boven de rivieren mocht je in Nederland lange tijd geen processie houden. Dat verbod is pas ergens in de jaren tachtig afgeschaft”, zegt Matheu Bemelmans van het bisdom Roermond.

Een kaarsje branden tijdens de hoogmis ter ere van Maria-Tenhemelopneming. © Annemiek Mommers

In het verleden, zegt hij, was het ook voor katholieken in Nederland een vrije dag. Maar na het tweede Vaticaanse concilie kregen nationale bisschoppenconferenties de vrijheid om hun eigen liturgische kalender vast te stellen. In Nederland werd besloten om de kerkelijke viering van Maria-Tenhemelopneming net als Allerheiligen te verplaatsen naar de eerstvolgende zondag.

In de grensstreek trekken van oudsher veel mensen dan ook speciaal voor de gelegenheid naar Luik. Meer bepaald naar stadsdeel Outremeuse waar zaterdagochtend de processie met de Zwarte Madonna of Vierge Noire door de

straten trok. Ook in Antwerpen wordt het feest groots gevierd. „Maar ook in de Onze-Lieve-Vrouwebasiliek in Maastricht is het een van de belangrijkste feestdagen van het jaar”, aldus Bemelmans.

Mariadevotie

In Limburg wordt Sainte Marie nog steeds op tal van plaatsen gevierd. In Roermond bijvoorbeeld. En in Brunssum, bij het oude St.-Clemenskerkje dat aan de eredienst is onttrokken maar een keer per jaar de deuren opent voor de viering van Maria-Tenhemelopneming. Ook bij tal van Mariakapelletjes wordt er een speciale dag van gemaakt. In Mariadorp, in Eijsden-Margraten, trekt de zondag na Maria-Tenhemelopneming de sacramentsprocessie uit. „Zeker op plekken waar de Mariadevotie nog groot is, wordt het volop gevierd. En wat typisch voor Limburg is, is dat aan de viering van Maria-Tenhemelopneming ook de zegening van *kroedwösj* (kruidenboeket) verbonden is. In de rest van het land kennen ze dat helemaal niet”, zegt Bemelmans.

“Ook in de Onze-Lieve-Vrouwebasiliek in Maastricht is het één van de belangrijkste feestdagen van het jaar.

Matheu Bemelmans
Bisdom Roermond

Eigenlijk is het van oudsher een heidens ritueel, dat langzaam onderdeel is geworden van de katholieke traditie. De Maastrichtse diaken Régis de la Haye herinnert zich het gebruik nog uit z'n jeugd. Hoe zijn grootmoeder uit Klimmen een takje van een *kroedwösj* aanstak als het onweerde. „Dat deed ze om naderend onheil, zoals een mogelijke blikseminslag, af te weren”, zegt hij.

Oorsprong

De oorsprong van de traditie gaat ver terug in de tijd. De legende wil dat bij het openen van het graf van Maria haar lichaam was verdwenen. Ze was met lichaam en ziel in de hemel opgenomen. Al wat resteerde was een aromatisch kruidenboeket.

En het is niet zomaar een boeket. Een echte *kroedwösj* moet met de hand zijn geplukt. Knippen met een schaar of snijden met een mes is ten strengste verboden, omdat het de magische kracht van de kruiden zou doorbreken. Het moet volgens de traditie bestaan uit exact zeven specifieke planten: twee graansoorten, twee geneeskrachtige kruiden, twee onheil werende kruiden en een walnotenblad. Vervolgens bind je de stelen stevig bij elkaar met een touw of — heel traditioneel — een blauw lint van zeven el lang (een oude lengtemaat). Blauw is de kleur die traditioneel bij de Heilige Maria hoort. Zeven is het heilige getal.

Pastoor Jan Vries en kapelaan Robin Thomas van de parochiefederatie Onze-Lieve-Vrouw en Sint-Pieter zijn twee dagen eerder met vrijwilligers in alle vroegte het veld in gegaan om kruiden en bloemen te verzamelen, voor de viering van Maria-Tenhemelopneming. Het zegenen van de *kroedwösj* is een belangrijk ritueel, dat de voorbije jaren alleen maar in populariteit is toegenomen. „Ik krijg heel veel berichten van parochies dat ze dit weekend weer een *kroedwösj*-zegening houden. Op veel plekken worden ook workshops gegeven, zoals in het klooster van Wittem, over hoe je zo’n kruidenboeket precies samenstelt”, zegt Bemelmans.

Mensen verdringen zich voor een bosje kroedwösj. © Annemiek Mommers

Nog zo’n typisch Maastrichts ritueel: het eten van een *slevrouwetuurtsje* na afloop van de mis, in de pandtuin van de basiliek, geleverd door bakkerij Lemmens. Dit keer wel met de oproep daar een bedankje voor achter te laten: een vrijwillige bijdrage voor de restauratie van de ‘Sterre der Zee’ kapel.